

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ ТАКТИЧНОГО РИЗИКУ

Прийняття рішень в умовах тактичного ризику завжди пов'язане з можливістю отримання негативного результату. Ця можливість є наслідком наявності більшої або меншої інформації, яка є вихідною для прийняття рішення. В таких умовах перед особою, яка приймає рішення, постає питання, чи варто приймати таке рішення, яке може призвести до небажаних результатів, чи будуть результати, які очікуються, переважувати над негативними чи ні.

Прогнозування позитивних наслідків прийняття рішень характерно для мотивованого ризику, коли враховується зваженість аргументів або «виграш» чи «програш». При цьому особа, приймаюча рішення, усвідомлює ризикованість своїх дій, але покладається на конкретні обставини, які допоможуть уникнути негативних наслідків, які можуть настати, на свій досвід, знання і інтуїцію.

У процесі розслідування вірогідність тієї чи іншої події прорахувати складно, і це пов'язано із тим, що при прийнятті рішення особа стикається з існуванням фактів, які ускладнюють прийняття рішення. Індивідуальність ситуації прийняття рішення накладає відбиток на визначення дій особою, яка здійснює розслідування. В умовах, коли не можна чітко визначити позитивні наслідки прийняття рішення, є можливість діяти від зворотного, тобто визначити варіанти негативних наслідків прийнятого рішення і таким чином визначити ефективність його прийняття.

У криміналістичній літературі висловлюється думка, що в подібній ситуації можна планувати наступ певних подій і таким чином отримати так звану «середню користь». Однак поняття «середня користь» має умовне значення і не може сприйматися як типове явище при прийнятті рішення в умовах тактичного ризику.

Користь від прийняття рішення може бути різною, в більшій мірі, або, навпаки, в меншій. Це залежить від багатьох складових, як-то від певної кількості негативних варіантів наслідків і співвідношення їх до загальної кількості можливих варіантів наслідків, як позитивних, так і негативних, так і від чинників, притаманних особі, приймаючій рішення.

Визначення при прийнятті рішення умов тактичного ризику є не що інше, як визначення його ступеня – ступеня тактичного ризику. Очікуван-

ня більшої або меншої користі при прийнятті рішення залежить від визначення ступеня тактичного ризику, діапазон якого може коливатися від мінімального до максимального. Постає питання щодо прийняття в умовах тактичного ризику рішення, яке було б ефективним. Вказане питання могло б бути вирішеним тоді, коли рішення і тактичний ризик, в умовах якого воно приймається, збалансовані між собою. Тобто по відношенню до рішення – воно є оптимальним, а по відношенню до ризику – він є мотивованим.

Оптимальність прийняття рішення може знайти своє відображення в часі, який витрачається на прийняття рішення, в залученні певних людських, технічних і фінансових ресурсів. У той же час рішення, яке приймається, повинно сприяти вирішенню завдань розслідування. Оптимальність повинна сприйматися як можливість прийняття рішення в певних умовах при мінімізації витрат на його прийняття і досягнення при цьому максимально можливого позитивного результату. Вмотивованість тактичного ризику – це його обґрунтованість, певний його ступінь, який є передумовою для прийняття оптимального рішення.

Можна говорити про дві групи чинників – об'єктивні і суб'єктивні, які впливають на прийняття ефективного рішення в умовах тактичного ризику.

До об'єктивних чинників необхідно віднести особливості ситуації прийняття рішення, які пов'язані з відсутністю або невизначеністю наявної інформації, яка впливає на прийняття рішення. Саме наявність вказаних чинників дозволяє зробити висновок про ризикованість прийняття рішення і необхідність визначення ступеня тактичного ризику.

Вірне визначення ступеня тактичного ризику особою, приймаючою рішення, можливе за умови наявності у неї певних особистих якостей, які дозволяють як визначити ступінь ризику, так і в подальшому мінімізувати його. Дві особи в одній і тій же ситуації можуть по-різному оцінювати тактичний ризик і визначати його ступінь, а значить, можуть по-різному бути впевненими у своїх діях і у визначенні ефективності прийняття тактичного рішення. При прийнятті рішення набувають значення такі особисті якості, як-то досвід особи, її професійна підготовка, здатність до спостереження, логічного мислення і рефлексивного управління, можливість моделювання наслідків прийняття рішення і ін. Ці особисті якості особи можна віднести до суб'єктивних чинників, які впливають на ефективність прийняття рішення в умовах тактичного ризику.

ББК 67.9 (4 УКР)

П 68

Редакційна колегія:

*В.І. Борисов (головний редактор),
В.С. Зеленецький (заст. головного редактора),
В.С. Батиргарєєва, Ю.В. Баулін, В.В. Голина, Б.М. Головкін,
Ю.М. Грошевой, Н.В. Сібільова, В.В. Сташис, А.Х. Степанюк,
В.П. Тихий, В.Ю. Шепітько, О.Ю. Шостко*

Правові засади підвищення ефективності боротьби зі злочинніс-
П 68 тю в Україні: Матеріали наук. конф., 15 трав. 2008 р. / Ред. кол.:
В.І. Борисов (голов. ред.) та ін. – Х.: Право, 2008. – 296 с.

ISBN 978-966-458-084-4

ББК 67.9 (4 УКР)

Национальна юридична академія України іме-
ні Ярослава Мудрого, Інститут вивчення
проблем злочинності Академії правових наук
України, 2008

ISBN 978-966-458-084-4

© «Право», 2008